

Futás égi s földi mezőkön

Csorba Simon László: *Rajzolt filozófia*. Napkút Kiadó–Cédrus Művészeti Alapítvány, Budapest, 2009.

Csorba Simon László új – meditációs, az életút legfőbb állomásait fölillantó – könyve, a *Rajzolt filozófia* avval lep meg, hogy a kitűnő festőművész-grafikus (aki mellesleg irigylésre méltó teljesítmény maga mögött tudó *futóművész* is) nem csupán gondolkodását, gondolkodásának térképét (amelyen Kerényi Károly az egyik legbiztosabb pont) akarja elének tární, hanem *boldogságos* életének összetevőit is. Igaz, elvándorolt Rómába – miután a Földet többször körülfutotta (Moszkva, Szibéria, Párizs) –, hogy megtekinthesse, *szemével* magába ihassa azt a szentséges (állítólag Lukácshoz köthető) leplet – mondjuk így: az emberiség Veronika-kendőjét –, amely Krisztus arcának lenyomatát őrzi, de ez a zseniális keresés és megtalálás (egyben a művész sokszori önmagára találása) csak megerősítette addigi földrajzi és szellemi barangolásait: jó úton jár. Isten – tágítsuk ki egyetemesre az egyik tartópillért –, a szeretet útján. A bölcs megbékélés (*harcos* útjának) hírvivőjeként, az emberiség szolgálatában.

Mert a rajzolt – festett, szinte belénk égetett – filozófia azt is mondja (sokszor versszerűen, hiszen a gondolkodó egyúttal *költő* is: „ó isteni szó ó egyetlen betű az igében ó te szent hang az öröm hangja a szélben a boldog anya teremtő sikolyában” – *Oxygénút*), hogy a világ megismerése önmagunkon keresztül történik (Csorba Simon Lászlónál a *szolgálat* egyik alapköve a család). Ha mi – bűnös, vezeklő emberek – nem támasztjuk a fellegeknek a létrát, aligha fognak megnyílni előttünk az *ég csatornái*. Nem szentek módján kell élnünk, hanem mindent meg kell próbálnunk annak érdekében, hogy fölnövezzük magunkban (jól működő magánmítoszként?) az istenembert. Aki közösségével sorsot vállalván, a személyes „rabszolga-terheken” túl a nemzet, a haza ügyeit is viszi.

A *futóművészként* megszentezett test – Csorba Simon László számára távolról alighanem Gandhi és Tolsztoj a példa – megpihenhet egy-egy pillanatra (a fizikai szenvedés boldogságélménye az önmaga-építésre ugyancsak kihat), de örökmozgóként akkor is tovább fog működni, amikor a valóságban már egyetlen *futólépés* sem történik. Hiszen a Krisztussá válás – bocsánat, a hozzá való hasonulás – végeérhetetlen folyamat. Kérdés: megmenthető-e az emberiség (a hideg Szibériában és a forró Afrikában is épülnek *gulágok*) egyetlen – bármily hosszán ható – *Jézus-faragó* gesztussal.

Szerzőnk életfilozófiája azt sugallja, hogy igen, megmenthető. A *szentmise* (pontosabban az azon való *aktív részvétel*) a képzőművész-író számára *időutazás* is. Az őt beborító, pszichéjét nem kis mértékben terhelő zavarodottság és félelem (a családi élet bonyodalmai, kései válások stb.) olyannyira megülték

lelkét, hogy a liturgiai ünnepélyességében nyert (önmagát megtisztítva) feloldozást. „A mai napon (2007. nov. 5. 11 óra), Isten kegyelméből észre tudom venni, hogy milyen összefonódások miatt ragaszkodom a BŰN – egészen árnyaltan, engem és általam szeretteimet is fogva tartó – alattomos, mételyező közérzetet és mérgező megszállottságot okozó állapotához” (*Időutazás-esszé, 1980–2007*). A *megszállottság* lehet bűn, ezeryi (kis körű és tágabb körű) útkezés okozója, ám eme *motor* nélkül nincs igazi, az egyetemes koordináták közt is számottevő alkotás.

A „bűnmegvallásnak” vannak megmosolyogtató fokozatai is – „37 éven át nem sikerült felnőtté válnom” –, de az alkotó tisztában van azzal (az édesanya halálát követő, sokáig elfojtott gyászreakciókon fölülemelkedve), hogy *egészséges énkép és önértékelés* hiányában nagy dolgok véghezvitelére aligha képes. Ha művészterápiás csoportokat hív elő (mindenikben a szakmaiságon kívül a *szeretet* mint oda-vissza működő folyam a leglényegesebb), saját önismereti igényének tesz eleget. Nevezhetjük ezt – Csorba Simon nevezi is – *maszkírozásnak*, ám az ecset és a toll mestere (több esszében is taglalva – színházi gesztus! – a maszkok rejtekezést és megvilágítást egyként mutató szerepét) ebben is építkező módozatot sejtet.

A Jézus Krisztus-i erkölcs magasabbrendűsége az ember számára csak úgy fogható föl – Golgota a *megsemmisítés* alkonyatával mindig a jókat fenyegeti –, ha néha álarcaink mögé búvunk. Paradox, épp ebben a (személyiségfejlesztő?), arcot váltogató rejtekezésben fog karakteressé válni az az *egyetlen* arcunk, amely isteni sugallattal a kozmosz részének – kitörölhetetlen elemének – tudja magát. Ezer rajzolt – a vonalhálót szenvedésforrássá és boldogságforrássá emelő – arcban (no meg a futás élményét csaknem szakrálissá tevő dokumentumfotókon) ez az egyetlen arc képződik meg; Buddhának nem kell önmaga mögé bújni, hogy fölfedezhesse *énjének* – gondolkodói habitusának – mozgatórugóját, a nyugalom szabadságává avanszált időn kívüli időt. A vége nélkülít, a teremtés nyugodt harmóniáját lelki táplálékként kínáló – mindenkinek kínáló – megnyugvást. Az idő fészkeben lakozó *csöndet*.

A futás áhítata valaminő *önalakító életöröm* áhítata is. Micsoda erő kellett ahhoz, hogy valaki ledobván életének addigi terhét (ital stb.) negyvenhez közel lásson hozzá – csodálatos akaraterővel, mert nincs nagyobb érték, mint az önmagunkon való győzelem – személyiségének formálásához. Orvosi – megkezdett, majd abbahagyott – tanulmányok után, a (képző)művész-létbe már nem is kicsit belekóstolva. Az életrajzi elemek egy-egy esszé, beszámoló, önarcképszerű meditáció *ablakán* úgy tekintenek ki, mintha ők alakítanák (valójában ők alakítják is!) a horizontot.

Csorba Simon László 1980-tól 1985-ig a hivatásos művész és a „művész mint terapeuta” életét élte, 1985 és 2007 közötti időszakát (huszonkét esztendő) pedig, az összes energiáját lekötve, a pszichiátriai osztályokon vezetett művészeti csoportokban való tevékenykedés – az „orvos” festőecsetje a szeretet – töltötte ki. 1988-tól 1996-ig az *ultramaratoni* futásoknak (és a „pihenések” közben zajló Művészeti Expedícióknak) szentelte idejét s erejét. Színházi „rendezéssel” (Merlin Színház, 1985) éppúgy próbálkozott, mint művészkönyvek, lélegző, rajzos életelixír-albumok létrehozásával. A siker mindkét esetben aranyértéken lepte meg. Látomásában *Az ember tragédiája* költészete (egyik

jelenetét vitte színre) fölér kedvenc drámaírójával, Shakespeare-ével. Betegségeit (tüdőgyulladás, hipertónia) túlélte-túléli, hiszen szervezete nem csupán az Isten kezében van, hanem az öngyógyítást segítő szellemek (megfigyelés, fegyelmeltség, vagyis a mérhetetlen emberi akarat) kosarában is.

Ez a kosár – emlékezzünk csak a szita mint munkaeszköz mitikus, általa szentnek tartott útjára (A szita) – egyidejűleg égi és földi „tartozékok” gyűjtőhelye. Mindazonáltal kiemelkedik belőle az a szellemi kincs (a Biblia, Thomas Mann, József Attila, Platón, Konrad Lorenz, Horatius, Barcsay Jenő, Marcel Proust, Pilinszky János, Bartók Béla, Kodály Zoltán, Friedrich Nietzsche, Weöres Sándor, Kerényi Károly művei), ami akár idézetek formájában, akár egy-egy jellegzetes mű említésével megannyi feszítő bordája s egyidejűleg egyben tartója eme mítoszi szárnyaktól sem idegenkedő, ám a valóságot költészettel fűszerező élménydús gondolkodásnak. Amelytől az érzelem, sőt az érzékiség – a fölforrósult én magára találása különleges élmény – dolgai sem idegenek. Ha nem versben beszél, akkor is a költészet derűje lengi át sorait. „Olyan lenne a művész, mint a felkelő nap, aki örökösen jelen van a világban? Időtlen, mert létezik az éjszaka sötétje ellenére is!” (A /futó/művészet gyönyörűséges /hiába/ valósága).

Amikor egyik analitikus élménybeszámolójában leírja (Útirajz, Párizs–Budapest /naplórészletek/), hogy „tizenhárom nap után 810 km van mögöttem”, egyúttal a fáradtság és kisebb sérülés mellett büszkeségének is hangot ad. Mert az örület – a megszállott képzőművészt és a nem is akármilyen atlétát – a teljesítmény (a maratoni egyes állomásai és a krisztusi szenvedés újraélésének, boldogságként való újraélésének az ígézetében megtett sok száz, sok ezer kilométer) boldogsággal tölti el. Ami másnak véghetetlen, embernek talán nem is való fájdalom, az neki újjászületés. „Szerénység, megelégedettség, belső lelki egyensúly, fizikai állóképesség megteremtése, az elbizakodottság megfékezése, saját képességeim és lehetőségeim helyes felmérése, erkölcsi tisztesség, testi-lelki tisztaság, helyes gondolkodás, helyes beszéd, helyes gesztusok, helyes táplálkozás, mértékletesség minden területen, a szeretet gyakorlása és átélése, a helyes párkapcsolati életforma, a házastársi hűség, a megbízhatóság és biztonság érzésének kifejeződése, a szerelmi és szexuális élet boldogsága, a kölcsönös őszinteség és bizalom, az agresszivitás mellőzése, és a végtelenségig sorolhatnám mindazokat a minőségeket, amelyek az ‘ép testben ép lélek’ mondás alapján, a maratoni futás által bennem előtérbe kerülnek” – így a Maraton című 2003-as esszé.

„Sorsom alakítja ki általam, saját mitológiámat” – „ebben a mitológiában kihangsúlyozott a maratoni futás, illetve az életformaváltás apostoli küldetésének képzete, gyakorlata és a művészet összekapcsolása a sportolással!” –, s nem lehet nem észrevenni, hogy kisebb-nagyobb döccenők ellenére („a föld körbefutása a Bajkál-tó környékén abbamaradt”, stb.) mily következetességgel épült-épül ez a különleges családi-közösségi, a nép lelkületét is megérintő (de a lustáknak szárnyat adni nem nagyon tudó) mitológia. Amelyben a hajdani küzdelmek (ókor, hősiesség) gyökerei egy, a Krisztus keresztútját magára vállaló mai ember szenvedésélményével keverednek. (Ha figyelünk a könyv tipográfiájára, láthatjuk, hogy a nyomtatott oldalakat négy részre vágó „belső margó”, a fehér kereszt miképp idézi sokkolóan mindenkor, a nyomtatott szó-

veg műfajától – vers, útleírás, napló, esszé, élménybeszámoló – függetlenül, a stációk utáni borzalmas véget.)

A kötetben mítoszt fejtő-magyarító (újraíró, újraértelmező) esszék – *Mentis error – a kancák dührohama; Szerelem; Hajlék* – önéletrajzi jellegű naplók-kal-beszámolókkal elegyednek (*Időutazás-esszé; A /futó/művészet gyönyörűsége /hiába/valósága; Útirajz, Párizs–Budapest; Vérvnyomásmérés; Bakonyvárkány; Édesanyám a mesterem*). Fontosak, csaknem versértékűek a keresztény ünnepeket személyes önvizsgálatá avató imaszerű eszme-futtatások (*Húsvét; Nagypéntek; Feltámadunk*). A legtávtalatosabb írás a *Holnapunk kútforrása* – sok egyéb mellett legfőbb mondandója a „csereprogramon alapuló új szellemű öntisztulás” –, a legmegrendítőbb pedig a *Száműzöttek*. A „valahonnan valahová egymást száműzzük mi emberek” kezdetű zsolozsma *újkrisztusi szöveg*, megrázó mai tartalmakkal. Ha nem tudnánk, hogy Csorba Simon László – az apostolok utóda – nemcsak kitűnő képzőművész (s nem utolsósorban futó-művész), hanem költő is, csodálkoznánk költeményeinek lírai mélységén. Egy szuszra mondott poétikus vízióinak (*Róma kövei; Kőkút; Tufa kőjurtá; Lábfej-kő; Oxigénkút*) valaminő külső élmény az ihletőjük, ám hogy ez azonnal belső élménnyé – *lélekáradássá* – alakul, az költészetének legmeggyőzőbb bizonyítéka. Elég legyen egy rövid részlet a *Kőkútból* a mondottak aláhúzására: „A MI PÁSZTORUNK JELENLÉTE MINDENBEN ÉS MINDENKOR KORTÓL A HELYTŐL FÜGGETLEN ÚR AKI ÁLTAL VAN A KŐ AZ ÚT A KÚT ÉS MINDEN EMBER MAGZATA ÉS AZ ANYA AZ ANYAFÖLD HOL NINCS KIREKESZTETT LÉT AHOL AZ EGYSÉG URALKODIK A TEREMTÉS EGYSÉGE AHOL EL NEM VESZHET AZ EMBERI LÉNY ÉREZZE MAGÁT BÁRMILY ELHAGYATOTTNAK...”

Ebben a *rajzos* életfilozófiában szépség van, akarat van. És mérhetetlen szabadságkívánás. A gondolat, az atlétához hasonlóan – csaknem fizikai erőt kifejtve – ott köröz az égi s földi mezőn, boldogságunk, boldogságkívánásunk határán. A szárnyak fölfelé vivő erejében – aki látni tud, az látja – mi más volna a motor, mint a szépségben megfogant igazság. Csorba Simon László szolgálata úgy emberi, hogy minden pillanatában közelebb hozza hozzánk az Istent. Építése ettől kozmikus értékű.

Szakolczay Lajos